

ZAKON O ARBITRAŽI – VRIJEME (NI)JE ZA IZMJENE?

UGOVOR O ARBITRAŽI

(Izlaganje na 20. Hrvatskim arbitražnim danima – panel)

Prof. dr. sc. Alan UZELAC*

Autor, koji je i sam aktivno sudjelovao u izradi nacрта izvornog Zakona o arbitraži iz 2001. godine, izražava skepsu u pogledu potrebe da se u skorije vrijeme pristupi obuhvatnijim promjenama hrvatskog arbitražnog prava. Iako je moguće spekulirati o mogućim poboljšanjima u aktualnom normativnom uređenju, dosadašnje su se zakonske odredbe u praksi potvrdile, te osigurale prikladno i, iznad svega, stabilno normativno okruženje za razvoj arbitražne prakse. Na primjeru konkretne teme kojom se autor bavi – potrebama izmjena odredbi o ugovoru o arbitraži – pokazuje se da, čak i na međunarodnom planu, još uvijek nema definitivnog konsenzusa koji bi predstavljao nužan i dovoljan razlog za hitne izmjene. S druge strane, autor se zalaže za temeljitu, savjesnu i iscrpnu analizu dostignuća i izazova u proteklih 12 godina, kao i za nastavak široke diskusije o potrebi unaprjeđenja institucionalnog i praktičnog okruženja za razvoj arbitraže u Hrvatskoj.

I. Uvod

Zakon o arbitraži jedan bio je jedan od najtemeljitiije pripremanih zakona u povijesti Republike Hrvatske. Priprema ovog zakona, započeta upravo na Hrvatskim arbitražnim danima, trajala je više od šest godina (1995.-2001.). Duge porođajne muke nisu same po sebi posebnost u našoj zakonodavnoj praksi, no posebno je to što je riječ o zakonu koji je tijekom procesa svog nastanka bio predmet zaista široke rasprave (što je u našem kontekstu, u kojem se javna rasprava uglavnom shvaća kao formalnost, velika iznimka). Iz navedene rasprave, u kojoj su bila uzeta u obzir kako mišljenja domaćih

* Alan Uzelac, red. prof. u tr. zv. na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

praktičara i teoretičara, tako i sugestije vrhunskih inozemnih arbitražnih stručnjaka, poteklo je mnogo tekstova, materijala, radnih nacrti i njihovih obrazloženja, a sve je to i dalje javno raspoloživo jer je bilo redovito predstavljano (npr. na arbitražnim savjetovanjima), te objavljivano u stručnoj periodici, kako na hrvatskom tako i na engleskom i drugim svjetskim jezicima. Rezultat je vidljiv: ponajprije, Zakon o arbitraži je jedan od najdugovječnijih zakona (prema vremenu koje je proteklo bez zakonodavnih intervencija u njegov tekst), a k tome i jedan od najmanje kontroverznih zakona u novijoj hrvatskoj povijesti (prema okolnosti da, u bitnome, nije bilo nikakvih većih praktičnih problema u njegovoj primjeni u praksi).²

Vremena se, naravno, mijenjaju. Sasvim je legitimno postaviti pitanje je li došlo vrijeme za izmjene Zakona o arbitraži. Međutim, da bi se na to pitanje moglo odgovoriti na način koji je u dostatnoj mjeri objektivan, nepristran i znanstveno utemeljen – *sine ira et studio* – potrebno je definirati metodologiju i postaviti kriterije koji će se slijediti prije no što se daje definitivan odgovor na to pitanje.

Predložio bih da se odgovor na pitanje o (ne)pravodobnosti inicijative za izmjene Zakona o arbitraži ravna prema odgovorima na sljedeća pitanja – pitanja koja bismo mogli smatrati prejudicijelnima u odnosu na pitanje naznačeno u naslovu ovoga rada:

- 1.) Je li primjena zakona uzrokovala značajnije probleme u praksi?
- 2.) Jesu li promjene u (inter)nacionalnom normativnom okruženju takve da iziskuju promjene zakona radi usklađenja s novim standardima u ovom području? Posebno, jesu li promjene dokumenata koji su služili kao uzor, posebno UNCITRAL Model zakona o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži, takve da traže promjenu odredaba lokalnog prava (Zakona o arbitraži)?
- 3.) Jesu li koristi koje bi se mogle očekivati od mogućih promjena zakona veće od štete koju bi normativna nestabilnost i moguće neprikladne intervencije u tekst zakona mogle izazvati?, te
- 4.) Imamo li konsenzus u teoriji i praksi oko konkretnih zahvata i neophodnih intervencija?

² O historijatu nastanka Zakona o arbitraži v. Triva/Uzelac, Hrvatsko arbitražno pravo, Zagreb, 2007, str. XIX; XXXI-XXXV.

Svako od ovih pitanja tražilo bi iscrpnu analizu i argumentirani odgovor. Za to u sklopu ovog kratkog rada, čiji bi fokus trebao biti na samo jednoj temi – ugovoru o arbitraži – nema dovoljno prostora. Usudio bih se ipak izraziti svoje preliminarno, *prima facie* mišljenje da je odgovor na sva četiri postavljena pitanja u ovom trenutku³ još uvijek negativan.

Na individualnom primjeru pokušat ćemo ilustrirati ovu tvrdnju – upravo u pogledu zadane teme izlaganja, zakonskih odredbi o ugovoru o arbitraži. Vjerujem da bi se za veliku većinu tema koje se sada spominju u kontekstu moguće reforme kroz pobližu analizu došlo do sličnih tj. negativnih odgovora na gornja pitanja. O jednoj, važnoj institucionalnoj intervenciji ipak imam drugačije mišljenje te smatram da bi mogla predstavljati virtualno jedinu uistinu važnu i korisnu normativnu intervenciju u sadašnji zakonski tekst. O njoj ću se izjasniti na kraju ovog teksta (v. *Post scriptum*).

II. Ugovor o arbitraži

a. Arbitražna praksa i odredba čl. 6. Zakona o arbitraži

Odredba čl. 6. Zakona o arbitraži može se raščlaniti u nekoliko tematskih kompleksa. Prvi je onaj koji se odnosi na pojam ugovora o arbitraži i koji sadrži definiciju koja izjednačava valjanost kompromisa i kompromisornih klauzula (st. 1). Drugi tematski kompleks odnosi se na formu (oblik) ugovora o arbitraži (st. 2-6). Treći se kompleks tiče prava mjerodavnog za ugovor o arbitraži (st. 7.). Na kraju se nalazi presumpcija konkludentnog zaključenja ugovora o arbitraži u slučaju propuštanja osporavanja nadležnosti (st. 8.). Tematski kompleksi naznačeni su i nadnaslovom čl. 6. (*Ugovor o arbitraži – pojam, oblik i mjerodavno pravo*).

Od svih ovih tematskih cjelina, jedino su odredbe o formi (obliku) arbitražnog ugovora bile potencijalno kritične iz perspektive arbitražne prakse. Većina drugih navedenih tema pripada danas već etabliranom, ustaljenom i neprijepornom dijelu svjetske arbitražne doktrine.⁴ Upravo su i kritike iz međunarodne arbitražne prakse bile glavni argument za bitne promjene u pristupu formi arbitražnog ugovora, a to je

³ Ovaj je rad pisan krajem studenog 2012.

⁴ Usp. Triva/Uzelac, op. cit., str. 54, t. 2.

našlo svoje mjesto u odredbama čl. 6. Zakona o arbitraži. Tekst te odredbe Zakona o arbitraži iz 2001. bio je u bitnim crtama upravo odgovor na konkretne probleme iz arbitražne prakse. Pitanja koja su riješena odnosila su se na:

- problem izostanka potpisa pri zaključenju ugovora o arbitraži razmjenom telekomunikacijskih priopćenja;
- odustajanje od restriktivnog pravila da se postojanje arbitražnog ugovora može dokazivati samo ispravama;
- priznavanje poslovne prakse u kojoj se redovito za određene oblike ugovora prihvat iskazuje konkludentnim radnjama (otvaranje mogućnosti konkludentnog prihvata pisane ponude ugovora o arbitraži);
- konvalidaciju usmeno zaključenih sporazuma o arbitraži naknadnim pozivanjem na sadržaj sporazuma u obliku koji je izjednačen s pisanom formom (pisana potvrda sadržaja usmenog sporazuma);
- rješavanjem problema valjanosti arbitražnih klauzula sadržanih u brodarskim ugovorima;
- posebne uvjete u pogledu forme arbitražnih sporazuma kod potrošačkih ugovora.⁵

Uvažavajući konkretne primjere iz prakse, Zakon o arbitraži je 2001. godine odgovorio na sve do tada dijagnosticirane probleme (pa i potencijalne probleme) koji su se do tada pojavljivali. Razvoj domaćeg i međunarodnog poslovanja u proteklih desetak godina nije, po našem najboljem saznanju, doveo do novih izazova i problema iz kojih bismo mogli zaključiti da je aktualni zakonski tekst zastario i neadekvatan. Naprotiv, čini se da se pokazalo da je ovakav tekst, svemu usprkos, do sada odolio kušnji vremena. Iz tog razloga, možemo ocijeniti da je odgovor na pitanje postoji li neposredna, praksom izazvana potreba da ga se mijenja, negativan.

⁵ Usp. o razlozima reforme inter alia Uzelac, A., Forma arbitražnog sporazuma - kako se riješiti bauka papirnatih pismenosti? Pravo u gospodarstvu, 2(2001), str. 113-144.

b. *Odredbe o obliku arbitražnog ugovora u kontekstu revizije UNCITRAL-ovog Model zakona*

Zakon o arbitraži donesen je 2001. godine, pet godina prije no što je UNCITRAL na svojoj 39. sjednici usvojio izmjene UNCITRAL Model zakona o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1985. godine. Dvije bitne intervencije koje su te godine učinjene u tekst Model zakona odnosile su se na privremene mjere u arbitražnom postupku, i na odredbe o obliku arbitražnog sporazuma.

Kako je upravo UNCITRAL Model zakon bio glavna idejna osnova novog hrvatskog arbitražnog prava⁶, trebalo bi ispitati je li iz perspektive ovih promjena nužno mijenjati i ranije donesene odredbe hrvatskog arbitražnog zakona.

Poblíže ispitivanje zakonodavne povijesti pokazat će, međutim, da odredbe ZA o obliku ugovora o arbitraži nisu ni u odnosu na posljednju reviziju UML vrlo zastarjele i nemoderne. Iako je UNCITRAL Model zakon revidiran 2006., rad radne grupe UNCITRAL-a za arbitražu i mirenje na temi forme arbitražnog sporazuma datirao je još od 1998. godine, a u velikom su dijelu prethodne radnje bile provedene, a pojedini nacrti već bili izrađeni tijekom 2000. i 2001. U procesu donošenja Zakona o arbitraži tadašnja je radna grupa bila vodila računa o napretku rasprava koje su se u Ujedinjenim narodima vodile o ovoj temi. Rezultat je bio da su redaktori ZA naposljetku usvojili adaptiranu verziju inspiriranu izvješćem glavnog tajnika UNCITRAL-a iz rujna 2000.⁷ U kasnijim raspravama i konačnim izmjenama UNCITRAL Model zakona tekst odredbi o obliku ugovora o arbitraži je ponešto evoluirao, iako je u duhu i dalje slijedio istu onu logiku koja je bila sadržana i u radnoj verziji iz rujna 2000.⁸ U određenom smislu, može se čak govoriti i o tome da je radna verzija iz rujna 2000., iako više kazuistički redigirana, imala i izvjesnih prednosti pred generalnim (ali u konačnoj verziji manje

⁶ V. Triva, *Recepcija UNCITRAL Model zakona o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži u hrvatsko arbitražno pravo, Pravo u gospodarstvu*, 34/1-2:1995; Triva, *Zakon o arbitraži, Pravo u gospodarstvu*, 40/5:2001; Triva/Uzelac, op. cit., str. XXXII i d.

⁷ Dokument A/CN/WG.II/WP.110. Usp. Triva/Uzelac, op. cit., str. 56.

⁸ Usp. o procesu revizije UML u ovom području Uzelac, A., *Written form of the arbitration agreement: Towards a revision of the UNCITRAL Model Law*, *Croatian Arbitration Yearbook*, 12/2005, str. 111-123.

jasnim) klauzulama iz konačne verzije izmjenjenog čl. 7. Model zakona – zbog čega je taj članak na kraju i usvojen u dvije opcije (v. *infra* pod d.).

Sama po sebi, promjena UNCITRAL Model zakona još nije nužna osnova za promjenu nacionalnog zakona; prije no što se takvom zahvatu pristupi, vrijedno je promotriti reakciju drugih država srodne pravne tradicije na ovakav tijek događaja. Tri države koje bi se posebno mogle ovdje navesti kao primjer su Njemačka, Austrija i Slovenija.

Što se Njemačke tiče, odredbe njemačkog ZPO-a o arbitraži bile su u više odredbi ZA korištene kao polazišna točka i uzor. To je djelomično točno i u pogledu redakcije odredbi o obliku ugovora o arbitraži.⁹ Njemački zakon od tada nije pretrpio nikakvih promjena, a teško je reći jesu li one ozbiljno i na vidiku.

Austrija je bila među državama koje su svoje arbitražno pravo modernizirale gotovo simultano s izmjenama UNCITRAL Model zakona.¹⁰ Namjera austrijske reforme iz 2006. bila je gotovo istovjetna namjerama pet godina ranije hrvatske reforme – recepcija odredaba UNCITRAL Model zakona. Kada se, međutim, konzultira tekst mjerodavne odredbe novog austrijskog prava o obliku arbitražnog sporazuma, može se uočiti da je on u svojoj dikciji bliži odredbama „starog“ UNCITRAL Model zakona (kao i odredbama hrvatskog – ili njemačkog - prava), no što je blizak novom, revidiranom tekstu čl. 7. UML.¹¹

Posljednja zemlja u nizu onih koje su reformirale svoje pravo radi usklađenja sa svjetskim standardima bila je susjedna Slovenija. U svome novom Zakonu o arbitraži iz 2008. godine, Slovenija je također prihvatila odredbu o obliku arbitražnog sporazuma koja je blago dopunjena varijacija izvornog UNCITRAL-ovog teksta iz 1985. godine, obogaćena – kao i aktualni hrvatski zakon – rješavanjem pojedinih konkretnih pitanja kao što su pitanje valjanosti konkludentno zaključenih ugovora o arbitraži ili arbitražnih sporazuma u brodarskom ugovoru. U usporedbi, može se reći da je vrlo svježije i recentno slovensko arbitražno pravo (2008) u pogledu određenja forme arbitražnog

⁹ V. posebno § 1031. njemačkog ZPO.

¹⁰ V. Schiedsrechts-Änderungsgesetz 2006 – SchiedsRÄG 2006 kojeg je austrijski parlament prihvatio 2006. (BGBl. I 2006/7), a stupio je na snagu 1. srpnja 2006.

¹¹ Usp. tekst § 583. austrijskog ZPO.

ugovora mnogo bliže aktualnom tekstu hrvatskog Zakona o arbitraži (2001) negoli tekstu revidiranog UNCITRAL Model zakona (2006).

Iz svih ovih je primjera jasno da nema uvjerljivog razloga da se promjena odredbe čl. 6. ZA smatra potrebnom iz perspektive aktualnog razvoja međunarodnih arbitražnih standarda i najboljih praksi u Europi i svijetu.

c. Jesu li koristi od promjena čl. 6. ZA veće od štete koju bi se moglo izazvati?

Nisu. Upravo suprotno, od promjene ovih odredbi mogla bi nastati šteta koja je značajno veća od marginalne koristi koja bi se njome mogla ostvariti. Odredbe ZA o ugovoru o arbitraži ubrajaju se među fundamentalne odredbe, odredbe koje se tiču „kamena temeljca“¹² svake arbitraže. Za takve, fundamentalne odredbe, stabilnost je od osobite važnosti. To se očituje ne samo u okolnosti da je pravno uređenje bitnih pitanja za ugovor o arbitraži važno – bukvalno – u svakom individualnom arbitražnom postupku. Možda još važnije jest to da arbitražni ugovori svoju procesualizaciju ponekad doživljavaju godinama, pa čak i desetljećima nakon svoga zaključenja. Za gospodarstvo i poslovne transakcije uopće, stvaranje prihvaćenih, stabilnih i općeprihvaćenih normi za ugovor o arbitraži može biti dio (i to ne nevažan dio) procesa stvaranja dobre, stabilne poslovne klime. Promjene u takvom kontekstu – bez obzira na najbolje namjere reformatora – mogu izazvati neželjene posljedice, pa ih zato treba izbjegavati, posebno ako za njih ne postoji iznimno uvjerljiv, konkretan i mjerljiv razlog.

Naravno, zakonodavci kao i pravni teoretičari skloni su podleći sirenskom zovu normativnog optimizma. Vjerujući da se svaka odredba može i treba popraviti, ponekad će tražiti načina da se poboljšaju i one norme kod kojih za to nema prijeke potrebe. Nije, međutim, uzalud izmišljena izreka: *if it ain't broke, don't fix it!* Iskustva mnogih naših zakonodavnih reformi potvrđuju da se u nastojanju „popravljanja“ često čine nove greške, koje mogu imati za posljedicu stanje gore od inicijalnoga.

¹² O arbitražnom sporazumu kao „kameni temeljcu“ v. Herrmann, *The Arbitration Agreement as the Foundation of Arbitration*, u: van den Berg (ur.), *International Arbitration in a Changing World*, 1994, str. 67.

d. Imamo li konsenzus oko potrebnih zahvata i poželjnog sadržaja čl. 6.?

Nemamo. Ako to nije vidljivo već iz gore opisanog pravca zakonodavnih reformi u nama srodnim pravnim sustavima (a u kojima se svugdje više-manje ignorirala ili tek manjim dijelom prihvaćala nova tekstualna varijanta čl. 7. UNCITRAL Model zakona – revizija 2006.), onda se to može vidljivo iščitati iz samog novog teksta toga Model zakona.

Naime, za razliku od većine drugih odredbi UNCITRAL Model zakona, koje jasno i jednoznačno izriču ono što bi se trebalo smatrati međunarodno prihvaćenim i prihvatljivim konsenzusom, odredba čl. 7. UML o definiciji i obliku arbitražnog sporazuma nakon dugih i ponekad iscrpljujućih rasprava u radnoj skupini UNCITRAL-a naposljetku je prihvaćena u dva oblika, tj. u dvije opcije.

Prva od dvije opcije zadržava koncept „omekšane“ pisane forme arbitražnog sporazuma, uz kompleksan i ponekad teško čitljiv tekst koji se oslanja na modernističke i pravicima ne sasvim lako razumljive pojmove „zapisa“ (*record*), „elektroničke komunikacije“ (*electronic communication*), „podatkovnih poruka“ (*data messages*), „elektronske razmjene podataka“ (*EDI*) i slično. Iako je u svojoj dikciji ova opcija usklađena s drugim inicijativama UNCITRAL-a u području elektroničke trgovine, čini se da je ona – barem ako je suditi po razmjerno skromnoj recepciji na europskom području – ponešto udaljena od (trenutnih) potreba međunarodne poslovne prakse. Kazuističke formule koje je prihvatilo hrvatsko (kao i slovensko i njemačko) arbitražno pravo čine se još uvijek bližima poslovnoj realnosti i konkretnim praktičnim problemima – i utoliko možda imaju za sada i određene prednosti pred ponešto futurističkim formulacijama Opcije I. čl. 7. UNCITRAL Model zakona.

Druga opcija – tzv. „meksičko rješenje“ (prema imenu delegacije koja ga je u UNCITRAL-u zastupala – još je avangardnije. Ono je doduše elegantno – jednako kao što je elegantno (iako ne i previše suptilno) bilo Aleksandrovo rješenje za gordijski čvor. Raspetljavanje problema „omekšane“ pisane forme izvedeno je u obliku brisanja svake odredbe o formi, čime se u bitnome odustaje od svakog oblika pisanosti (makar i kao *forma ad probationem*) kao uvjeta za arbitražni sporazum. Dočim ovo rješenje ima određenu atraktivnost, ipak se čini da je ono kao moguća osnova globalnog konsenzusa

tek opcija za vrlo daleku budućnost. Velika većina europskih jurisdikcija i dalje se drži pravila da je nekakva – makar i minimalna – pisana forma poželjna i potrebna za arbitražne sporazume, tako da je teško očekivati da će Opcija II. uhvatiti maha u skorije vrijeme.

Kako bilo da bilo, svako „poboljšanje“ aktualnih odredbi hrvatskog prava po uzoru na UNCITRAL Model zakon prvo bi se moralo suočiti s izborom, kod kojeg bi samo jedna stvar bila izvjesna: da taj izbor, u nastojanju da se uskladi sa svjetskim konsenzusom o obliku arbitražnog sporazuma, mora krenuti od spoznaje da takav konsenzus djelatno ne postoji (odnosno da je, u najmanju ruku, konsenzus podvojen – shizofreničan). Iz toga razloga otpada i posljednji mogući argument u nizu argumenata koji bi kumulativno trebali biti nužan i dovoljan uvjet u prilog reformi u ovom području.

III. Zaključak

Ni danas, više od šest godina nakon revizija UNCITRAL Model zakona, ne čini se da postoji razloga odstupiti od stava iznesenog 2005. godine, neposredno uoči konačnog usvajanja izmjena Model zakona. Ponavljam samo bitne naglaske iz tadašnjih zaključaka:

...pitanje oblika arbitražnog ugovora još uvijek je predmet intenzivnih prijepora. U usporedbi s kretanjima u komparativnom pravu i čitavom lepezom postojećih varijanata, rješenja čl. 6. ZA ne izgledaju ni zastarjelo ni neprimjereno (...) U takvim okolnostima, u načelu ne bi trebalo mijenjati sadašnji pristup i sadašnje norme, koji arbitražno pravo moderniziraju bez radikalnih rezova, sve dok se dodatno ne provjeri njihova primjerenost u sudskoj i arbitražnoj praksi. U promjenu pak treba ići samo ako to zahtjevi prakse budu imperativno nalagali, ili u sklopu neke obuhvatne revizije ZA, za potrebu koje se još uvijek ne naslućuju valjani razlozi. (...) “Kamen temeljac svake arbitraže”, čini se, u hrvatskom pravu

danas leži na čvrstom i stabilnom tlu. Do daljnjega, njega ne treba bitnije pregrađivati, već na njemu treba graditi.¹³

Na samom kraju, vraćamo se na opće pitanje o tome je li vrijeme za izmjene Zakona o arbitraži. U uvodnom dijelu ovog rada izrazili smo svoje uvjerenje da u sadašnjem trenutku izmjene nisu nužne, prije svega zato što za to u gotovo ni u jednom području ne postoje dostatni, objektivni i empirijski fundirani razlozi.

Time se, naravno, ne želi kazati da daljnje prikupljanje informacija, oslušivanje arbitražne prakse, sustavno i temeljito ispitivanje svih argumenata *pro et contra*, kao i savjesna i iscrpna analiza dostignuća i izazova u proteklih 12 godina nisu poželjni i dobrodošli. Nasljeđe iz procesa donošenja Zakona o arbitraži do određene nas mjere obvezuje. Proces sastavljanja nacrtu ZA bio je uzor transparentnosti i primjer široke javne i stručne rasprave u kojoj je danas lako iščitati *ratio legis* iz obilate količine javno prezentiranog materijala, znanstvenih i stručnih studija, obrazloženih tekstova nacrtu i drugih formi tzv. legislativne povijesti. Ne provesti sličnu – široku i otvorenu – raspravu danas, značilo bi padati duboko ispod razine hrvatskog arbitražnog zakona koji je u regiji i šire prepoznat kao značajno kulturno i civilizacijsko dostignuće, *state of the art* zakon.

Post scriptum

Kako ovaj prilog diskusiji o (ne)pravodobnosti revizije hrvatskog arbitražnog prava ne bi bio previše isključiv i jednostran, dužan sam barem u jednoj točki izraziti *dissenting opinion* u odnosu na tezu o nepotrebnosti svake kratkoročne reforme bilo koje norme Zakona o arbitraži. Istina, nije riječ niti o jednoj materijalnoj pravnoj normi, pa čak ni o procesnoj normi koja bi se neposredno odnosila na arbitražni postupak. Riječ je o temi koja je tipična hrvatska tema: problem propisa koji su dobri, ali koje se u njihovoj implementaciji ne može djelotvorno realizirati zbog hiperjudicijalizirane institucionalne

¹³ Uzelac, A., Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 56:2-3/2006, str. 580.

strukture. Zato, jedna bi promjena – i to jurisdikcijske naravi – mogla značajno utjecati na rješavanje konkretnih praktičnih problema i izazvati vrlo opipljiv pozitivan pomak. Ona bi se ujedno ticala i odredbi kod kojih je u političkom dijelu procesa usvajanja Zakona o arbitraži izmijenjen – i iskvaren – izvorni prijedlog radnih skupina.¹⁴ Riječ je o sudskoj nadležnosti za odlučivanje o pojedinim pitanjima sudske potpore i kontrole djelovanja arbitražnih sudova, u prvom redu povodom tužbe za poništaj arbitražnog pravorijeka. Iskustva iz pojedinih postupaka pokazuju da je koncentracija nadležnosti još uvijek nedovoljna da ostvari dovoljno brzu i djelotvornu pravnu zaštitu, prije svega zbog dvostupanjske naravi postupka pobijanja, koja u velikoj mjeri poništava prednosti načelno jednostupanjskog arbitražnog postupka. Šanse Hrvatske da postane prihvatljiva i popularna destinacija za međunarodnu trgovačku arbitražu poput Švicarske nisu velike. One su međutim definitivno nikakve, ako se ne prihvati švicarsko rješenje za nadležnost u najvažnijim pitanjima potpore i kontrole arbitražnog sudovanja: sudska intervencija u prvom i jedinom stupnju na razini jednog suda u državi – optimalno Vrhovnog suda, alternativno Visokog trgovačkog suda (bez daljnjeg prava na žalbu ili reviziju). Razvoj arbitražne prakse pokazao je da takvo rješenje, zbog malog broja postupaka, ne bi opteretilo sud o kojemu je riječ, ali bi s druge strane moglo u takvom malom broju postupaka (redovito socijalno i ekonomski vrlo važnih) bitno doprinijeti sveukupnoj efikasnosti pravne zaštite koja se pruža u arbitražnom postupku. Višestupanjske (i višegodišnje) parnice u postupcima povodom tužbi za poništaj arbitražnog pravorijeka šalju svima samo jednu poruku: ako želite djelotvornost i nakon što je arbitražni pravorijek donesen, zaobiđite Hrvatsku i nastavite svoj put ravno prema Švicarskoj...

¹⁴ Usp. Triva/Uzelac, op. cit., str. 360-363.

Alan Uzelac

**LAW ON ARBITRATION – IT IS (NOT) TIME FOR CHANGES?
ARBITRATION AGREEMENT**

SUMMARY

The author, who himself actively participated in creation of the draft of the original 2001 Law on Arbitration, is skeptical concerning the need to enter into more comprehensive amendments of the Croatian arbitration law in near future. Although one may speculate on possible improvements in the current normative regulation, the existing provisions were affirmed in practice and have ensured appropriate but most importantly stabile normative surroundings for development of the arbitration practice. This specific topic that the author deals with – the need to amend the provisions on arbitration agreement – shows that even on the international level there is still no definitive consensus which would represent a necessary and sufficient ground for urgent amendments. On the other hand, the author advocates a comprehensive, conscientious and meticulous analysis of achievements and challenges in the past 12 years, as well as continuation of the wide discussion on the need to improve the institutional and practical surroundings for development of arbitration in Croatia.